

TEEMA | Tulevaisuus • AIHE | Kielteisiä ja/tai myönteisiä tulevaisuuskuvia

Kirjoitustaidon koe, kevät 2023

Annammeko pelon määrittää tulevaisuutemme?

JOKAINEN on joskus varmasti pohtinut toiveitaan, jos olisi tilanteessa, jossa saisi kolme täysin vapaavalintaista toivetta toteutumaan. 5-vuotiaana toiveeni olisivat olleet konkreettiset ja selkeät. Loputon jäätelövarasto, uusi prinsessamekko sekä Barbie Mariposa DVD olivat kaikki listalla. Vanhetessa kolmen toiveen määrittäminen on muuttanut vuosi vuodelta vaikeammaksi. Enää toiveitani ei voisi kääriä kauniiseen lahjapaperiin, tai edes käsin koskettaa. Monen ihmisen tavoin ainoa toiveeni olisi onnellisuutta täynnä oleva tulevaisuus.

Harmillisesti todellisuutemme ei kuulu ilmaisten toiveiden jakelu, vaan kaikki on itsestämme ja teoistamme kiinni. Maailmassa on paljon asioita, joihin emme voi vaikuttaa, mutta emme myöskään voi heittäytyä täysin avuttomiksi. Muutamat viimeiset vuosisadat ovat muuttaneet maailmaamme uskomattomilla tavoilla, eikä maailman muutos ole suinkaan pysähtymässä tähän. Olemme saaneet aikaan paljon hyvää, mutta myös paljon peruuttamatonta tuhoa. Menneeseen emme voi enää vaikuttaa, mutta tulevaisuutemme on laajalti käsissämme. Enää päätettäväksi jää se, minkä seikkojen annamme määrittää tulevaisuutemme.

Teollistumisen ja digitalisuuden myötä olemme kehittäneet itse itsellemme maailman, joka on kaikkea muuta kuin vakautta täynnä. Nyt myös maksamme päivittäin hintaa siitä. Uusia maailmaa mullistavia keksintöjä nousee jatkuvasti esiin, eikä toinen toistaan hullumpien keksintöjen kohtaaminen ole suinkaan helppoa. Yksi näistä uusista keksinnöistä on genomimuokkausmenetelmä Crispr. Jani Parkkarin artikkelissa ”Designlapsia vai ratkaisu nälänhädään?” (Yle uutiset, 29.11.2018) esitellään vuonna 2012 keksitty Crispr, jonka avulla ihmisen geenejä voidaan muokata keinotekoisesti. Artikkelissa kerrotaan, kuinka geenimuuntelu voisi olla ratkaisu moniin ongelmiin, kuten nälänhädän selättämiseen tai tappavien tautien torjuntaan. Keksintö tuo mukanaan kuitenkin kysymyksen geenimuuntelun eettisyydestä, eikä lainsäädäntökään ole enää pysynyt uuden tekniikan mukana.

Uusi teknologia tuo mukanaan vaaroja ja riskejä, joiden pitkäaikaisia vaikutuksia on vaikea ennustaa. Tämän vuoksi

tarvitsemme jatkuvasti myös uusia sääntöjä ja lakeja, jotta pystymme varmistamaan, että uudet teknologiset villitykset eivät pääse täysin rajoituksetta aiheuttamaan tuhoa. Ihmisillä on myös luontainen halu tukeutua tuttuun ja turvalliseen sekä välttää epävarmuuden ja pelon tunteita. Nämä säännöt ja rajoitukset eivät siis pelkästään takaa ihmisten turvallisuutta, mutta pyrkivät myös pitämään maailmamme kokonaisuudessaan vakaana. Säännöt ja lait ovat monessa suhteessa välttämättömiä yhteiskunnan toimivuuden kannalta, mutta saatamme myös samalla asettaa rajoituksia, jotka estävät kehityksen oikeaan suuntaan. Ehkä juuri se keksintö, joka muuttaisi maailmamme parempaan päin, jää sääntöjen ja rajoitusten vangiksi. Usein onkin vaikea määrittää, asetammeko rajoituksia turvallisuuden takaamisen vai tuntemattoman välttämisen vuoksi.

Psykologisen tutkimuksen pohjalta on todettu, että kaikki ihmiset kokevat samat perustunteet, jotka auttavat ihmistä selviytymään. Nämä perustunteet ovat pohjimmiltaan selviytymistä edistäviä adaptiivisia tunteita, mutta voivat kääntyä myös itseään vastaan, jolloin tunteet rajoittavat ihmisen toimintaa sekä hyvinvointia. Yksi näistä tunteista on pelko. Pelko auttaa ihmistä suojautumaan vaaroilta, mutta päästessään valtaan pelko on yksi voimakkaimmista tunteista, joka voi lamauttaa ihmisen täysin. Nykyajan ihmisen kohtaamat vaarat ovat hyvin erilaisia verrattuna esimerkiksi metsästäjä-keräilijöiden aikaan, jolloin ihmiset joutuivat kohtaamaan todellisia petoja luonnossa. Pelon kokeminen ei kuitenkaan ole loppunut, vaikka nykyajan elämä on huomattavasti vakaampaa. Nykypäivänä suurin pelon tunne tuleekin tulevaisuudesta ja tämän tuntemattoman tulevan kohtaamisesta.

Pelon tunne saa ihmisen piiloutumaan sekä kääntymään sisäänpäin. Tämän ilmentymä nähdään myös Aleksis Salusjärven kolumnissa ”Jos yhteiskunta romantaa, suomalaiset pakenevat kesämökeille” (Yle uutiset, 6.12.2021). Kolumnissa Salusjärvi kertoo, kuinka historian läpi kansat ovat kokeneet maailmanlopun uhkaa, mutta digitaalisuuden vuoksi kokemus on ensimmäistä kertaa kaikille ihmisille yhteinen. Salusjärvi tarjoaa myös ajatuksen, kuinka suomalainen ajatusmalli itsellisyydestä voisi toimia avaimena

ongelmaan siinä mahdollisessa tilanteessa, jossa kaupungit muuttuvat asuinkelvottomiksi ilmastokriisin johdosta. Salusjärven ajatuksena on, että luontoon sekä omavaraisuuteen palaaminen voisi olla malli tulevaisuudelle.

Ajatus juurillemme palaamisesta voisi tiettyyn pisteeseen asti olla toimiva, mutta tuskin ratkaisu ongelmaan. Esimerkiksi koronapandemiaan aikaan moni suomalainen lähti tilannetta pakoon mökille, mutta todellisuudessa kukaan ei pystynyt paeta tilanteesta täysin. Puhe-
lin lähti tietysti mökkimatkalle mukaan, jolloin ruudun läpi näki täysin saman todellisuuden, kun olisi nähnyt paikan päällä kaupungissakin. Jos tulevaisuudessa lähtisimme pakenemaan yhteiskunnan romahdusta mökille, tilanne olisi luultavasti sama. Ihminen kokisi ruudun läpi täysin saman ahdistuksen ja pelon tunteet maailman tulevaisuudesta kuin muutenkin. Ahdistuksen ja pelon pakeneminen on harvoin ratkaisu ongelmiin, tapahtui se sitten konkreettisesti mökille paetessa tai sivuttamalla ahdistavat ajatukset pois mielestä. Pelko pitää kohdata ja ongelmiin pitää tarttua.

Tulevaisuus on epävarmuutta täynnä, ja yksilön rooli maailmassa tuntuu päivä päivältä pienemmältä. Erityistä pelkoa ja toivottomuutta tulevaisuuden suhteen luo se, kuinka hätää tuntuu olevan joka suunnalla. Edes ajatus siitä, että yhdellä yksilöllä olisi mitään vaikutusta suurem-

paan kokonaisuuteen, on lähes mahdoton. Tätä ajatusta voisi toisaalta käyttää hyväkseen. Jokainen ihminen on vain yksi muiden joukossa, mutta ehkä tämä ei ole huono asia lainkaan. Ehkä juuri se ajatus, ettei yksilöllä ole suurta vaikutusta kokonaisuuteen, voisi kannustaa kohtaamaan pelkoja ja ottamaan tarvittavia riskejä. Esimerkiksi Parkkarin artikkelissa esitellyn Crisprn kehitys lähti luultavasti muutaman yksilön toimesta. Emme voi tietää onko tämä genominmuokkausmenetelmä toimiva ratkaisu tulevaisuudessa, mutta tämä kehitys on ainakin luonut uutta suuntaa muille uusille kehityksille. Vaikka yksilöllä on vain pieni vaikutusvoima maailmassa, pienet teot kasaantuvat ja nämä teot saattavat lopulta kehittää ratkaisuja suuriin ongelmiin.

Jos haluamme pitää tulevaisuutemme kirkkaana muuttuvassa maailmassa, meidän pitää muuttua maailman mukana. Ratkaisuna ei ole tuttuun ja turvalliseen palaaminen, vaan uuden keksiminen. Uusi teknologia ja uudet keksinnöt ovat pelottavia riskejä täynnä, mutta monet näistä riskeistä ovat välttämättömiä tulevaisuutemme kannalta. Voimme siis päättää kohtaammeko pelkomme ja luomme päivä päivältä parempaa tulevaisuutta, vai tukeudumme rajoituksiin ja annamme pelon määrittää tulevaisuutemme.

6 133 merkkiä